

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kielce, dnia 03.01.2017 r.

PSZ.II.431.27.2016

ŚWIĘTOKRZYSKI URZĄD WOJEWÓDZKI w Kielcach Oddział Obsługi Klienta	
Wysł. dnia	05. 01. 2017
L.dz. zał.	
Podpis	

Pani Elżbieta Kozyra
Dyrektor
Zespołu Placówek „Dobra Chata”
25 – 324 Kielce
ul. Sandomierska 126

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli kompleksowej, która przeprowadzona została w dniach 5 – 7.12.2016 r. w Zespole Placówek „Dobra Chata” w Kielcach.

Kontrola przeprowadzona była na podstawie:

- art. 122, art. 122a i art. 197a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2016 poz. 575),
- rozporządzenia MPiPS z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292, poz. 1720).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

- 1. Pani Katarzyna Arendarska** – (legitymacja służbowa nr 01) Inspektor Wojewódzki w Oddziale Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa - upoważnienie nr 1096/2016 z dnia 29.11.2016 r. - przewodnicząca zespołu kontrolerów.
- 2. Pani Anna Konieczna** – (legitymacja służbowa nr 02) Inspektor Wojewódzki w Oddziale Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa - upoważnienie nr 1094/2016 z dnia 29.11.2016 r.
- 3. Pani Anna Krupa** – (legitymacja służbowa nr 03) Inspektor Wojewódzki w Oddziale Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa - upoważnienie nr 1093/2016 z dnia 29.11.2016 r.
- 4. Pani Alicja Saran** – (legitymacja służbowa nr 04) Inspektor Wojewódzki w Oddziale Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa - upoważnienie nr 1095/2016 z dnia 29.11.2016 r.

Zakres kontroli obejmował następujące zagadnienia:

1. Przestrzeganie przepisów określających zasady działania placówki.
2. Przestrzeganie standardów opieki i wychowania.
3. Działania placówki na rzecz utrzymywania przez dzieci kontaktów z rodziną.
4. Zaspokajanie potrzeb dzieci i respektowanie ich praw.

Okres objęty kontrolą: stan aktualny na dzień kontroli.

Opis działalności placówki w kontrolowanym zakresie.

Ustaień z kontroli dokonano w szczególności na podstawie załącznika do kontroli, który stanowi **załącznik nr 1** do niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Zespół Placówek „Dobra Chata” w Kielcach funkcjonuje w oparciu o statut i regulamin organizacyjny. Uchwałą Nr LXV/1155/2014 z dnia 04.09.2014 r. Rada Miasta Kielce wprowadziła zmiany do statutu Zespołu Placówek polegające na rozszerzeniu działalności Zespołu o zdania z zakresu pomocy społecznej poprzez prowadzenie mieszkań chronionych (**zał. nr 2**). Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 5 września 2016 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (...) w art. 106 niniejszej ustawy, dodano ust. 2a pkt 2 w brzmieniu: „Placówka opiekuńczo – wychowawcza (...) nie może się mieścić na jednej nieruchomości gruntowej ani w jednym budynku z izbami wytrzeźwień lub z zapewniającymi całodobową opiekę jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej (...)”. Mając powyższe na uwadze należy podjąć działania mające na celu wyodrębnienie mieszkań chronionych z Zespołu Placówek, które są jednostkami pomocy społecznej.

Natomiast regulamin organizacyjny opracowany został 31.10.2012 r. przez dyrektora Zespołu Placówek „Dobra Chata” w porozumieniu z MOPR w Kielcach. W dniu 05.09.2014 r, regulamin został zaktualizowany w związku z rozszerzeniem form organizacyjnych w Zespole o mieszkania chronione.

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Zespół Placówek „Dobra Chata” składa się z następujących form organizacyjnych: placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego, placówki wsparcia dziennego oraz mieszkań chronionych.

Zgodnie z zawiadomieniem o kontroli z dnia 17.11.2016 r. czynnościom kontrolnym poddana została placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego, w której wyodrębniono 2 mieszkania autonomiczne „Moje Miejsce” i „Nasz Kąt”. Placówka przeznaczona jest dla 28 wychowanków. Placówka jest jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, prowadzoną przez Miasto Kielce, posiada numer REGON: 292424110 i NIP: 657 17 47 818.

Dyrektorem Zespołu Placówek „Dobra Chata” jest pani Elżbieta Kozyra.

W trakcie kontroli, w Placówce umieszczonych było 26 wychowanków w wieku od 12 do 19 lat, w tym: 3 rodzeństwa dwuosobowe i 1 rodzeństwo trzysobowe. Szesnaścioro wychowanków Placówki pochodzi z miasta Kielce, sześcioro z powiatu Nowa Sól oraz po jednym z powiatu kieleckiego ziemskiego, Tych, Chrzanowa i Żyrardowa. Wszyscy wychowankowie zostali umieszczeni w Placówce na podstawie postanowień sądu.

Podczas trwania kontroli osoby kontrolujące rozmawiały z wychowankami, którzy na temat pobytu w Placówce wypowiadali się pozytywnie, nie wnosili żadnych uwag co do jej funkcjonowania.

1. Przestrzeganie przepisów określających zasady działania placówki.

Zespół Placówek „Dobra Chata” zgodnie z rozporządzeniem MPiPS z dnia 22 grudnia 2011 r., w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, dla każdego dziecka prowadzi następującą dokumentację: diagnozę psychofizyczną, plan pomocy dziecku, kartę pobytu, arkusz badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych wychowanka, karty udziału w zajęciach specjalistycznych. W trakcie kontroli inspektorzy dokonali analizy dokumentacji losowo wybranych wychowanków placówki.

Diagnozy psychofizyczne zostały opracowywane zgodnie z § 14 ww. rozporządzenia. W trakcie kontroli przeanalizowano diagnozy psychofizyczne wychowanków opracowane przez psychologa zatrudnionego w placówce. Diagnozy uwzględniały punkty związane z analizą sytuacji dziecka, opis mocnych stron dziecka, przyczyn kryzysu w rodzinie, relacji dziecka z otoczeniem oraz rozwoju dziecka, brak jednak w nich odniesień do § 14 ust. 4 pkt 2 i 3 rozporządzenia. Niektóre diagnozy nie zawierają wskazań dotyczących pracy z rodziną i programu terapeutycznego. Zgodnie z rozporządzeniem diagnozę psychofizyczną dziecka sporządza się niezwłocznie po przyjęciu dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej. W analizowanych diagnozach psychofizycznych stwierdzono brak dat sporządzenia dokumentu, co nie pozwala określić w jakim czasie od momentu przybycia dziecka do placówki zostały one opracowane.

Plan pomocy dziecku - zgodnie z § 15 rozporządzenia plan pomocy dziecka sporządza wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka. Przeanalizowane plany sporządzane były przez wychowawców dla każdego wychowanka indywidualnie. W przypadku niektórych planów brak dat sporządzenia dokumentu, natomiast w innych przypadkach dokument sporządzany był nieterminowo, powyżej 6 miesięcy. Plany zawierają: imię i nazwisko dziecka, datę umieszczenia w placówce, datę opracowania planu, imię i nazwisko wychowawcy kierującego procesem wychowawczym dziecka. W większości planów nie został określony cel główny pracy z dziećmi, tj. podjęcie starań zmierzających do powrotu dziecka do domu rodzinnego lub przygotowanie do usamodzielnienia. W planach określone zostały cele i działania krótkoterminowe oraz długoterminowe, np.: praca nad poprawą ocen szkolnych, utrzymanie motywacji do nauki, uzyskanie promocji do następnej klasy, praca nad wyrobieniem umiejętności kulturalnego zachowania się, kontrola czystości, dbanie o higienę i porządek, monitorowanie sytuacji szkolnej, poprawa relacji rówieśniczych. W dokumentach brak podsumowania realizacji celów i założonych działań na dany okres. Cele wyznaczone w planie rzadko są modyfikowane.

Karta pobytu dziecka zawiera obszary zgodne z rozporządzeniem. Wpisy w poszczególnych obszarach kart nie były uzupełniane systematycznie. Zgodnie z § 17 ust. 4 pkt.2 rozporządzenia kartę pobytu dziecka uzupełnia się nie rzadziej niż co miesiąc. W przypadku niektórych wychowanków daty poszczególnych wpisów nie były dokonywane chronologicznie (np. 2013 r., 2016 r., 2014 r., 2015 r., 2016 r.). Informacje o szczególnych potrzebach dziecka i znaczących dla dziecka wydarzeniach były uzupełniane w przypadku kilku wychowanków, raz na kilka miesięcy lub stanowiły tylko jeden wpis w karcie pobytu (np. dziecko umieszczone

w placówce dn. 01.07.2015, opis potrzeb dokonany z datą 20.04.2016; w innych przypadkach ostatnie wpisy z datami 02.02.2016, 31.05.2016, czerwiec 2016).

Akta osobowe wychowanków prowadzone były zgodne z § 8 ust.1 pkt.1 – 5 ww. rozporządzenia i zawierały: odpis aktu urodzenia dziecka, postanowienie sądu o umieszczeniu w placówce opiekuńczo – wychowawczej, skierowanie do placówki, potwierdzenie zameldowania, zaświadczenie o ustanowieniu opiekuna prawnego, świadectwa szkolne, opinie psychologiczno - pedagogiczne, dokumentację o stanie zdrowia dziecka. Przeanalizowane akta osobowe wychowanków nie zawierały uchybień w tym zakresie.

Placówka prowadzi ewidencje dzieci zgodnie z §17 ust. 5 pkt. 1 – 4 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Arkusze badań i obserwacji psychologicznych - dokumenty prowadzone przez psychologa zatrudnionego w Placówce zgodnie z § 17 ust. 3 i 4 ww. rozporządzenia. Arkusze badań i obserwacji psychologicznych zawierają datę, opis badania, efekt badania/obserwacji, wnioski/zalecenia oraz podpis badającego. Wpisy w arkuszach dokonywane są systematycznie i odnoszą się głównie do opisu form pracy, najczęściej są to rozmowy wspierające, dyscyplinujące, motywujące. Karty udziału w zajęciach specjalistycznych zawierają informację o dacie, rodzaju zajęć i ich opis (np. w przypadku zajęć grupowych - „Profilaktyka uzależnień”, „Organizacja czasu wolnego”, w przypadku spotkań indywidualnych – opis rozmowy głównie o charakterze terapeutycznym). W indywidualnych teczkach wychowanków prowadzonych przez psychologa, poza wyżej wymienionymi dokumentami, znajdują się dodatkowo kwestionariusze badań oraz prace dziecka powstałe w trakcie zajęć z psychologiem (np. rysunki, testy niedokończonych zdań), opinie na temat wychowanka sporządzone przez psychologa oraz w niektórych przypadkach podsumowania prowadzonej terapii psychologicznej. Dokumentacja psychologa zawierała również karty obserwacji zachowań ucznia, opinie psychologiczne, karty udziału w zajęciach specjalistycznych, karty pracy i kwestionariusze badań.

Karty udziału w zajęciach specjalistycznych - pedagogicznych - pedagog prowadzi dokumentację zgodną z § 17 ust. 3 i 4 ww. rozporządzenia. Karty udziału w zajęciach specjalistycznych prowadzone są indywidualnie dla każdego wychowanka, zawierają opis zajęć głównie o charakterze korekcyjno – kompensacyjnym. Karty udziału w zajęciach specjalistycznych grupowych zawierają informację o dacie, listę wychowanków, tematykę zajęć oraz opis przebiegu zajęć (np. zajęcia na temat pielęgnowania właściwych relacji rodzinnych, budowania zespołu, cykl zajęć pod nazwą „Dom i ja”, zajęcia dotyczące usamodzielnienia; średnio w zajęciach bierze udział od 5 do 8 wychowanków). Dokumentacja pedagoga zawiera również arkusze badań i obserwacji pedagogicznych wypełniane dla każdego wychowanka, a także notatki służbowe, notatki z przebiegu zajęć warsztatowych. Arkusze badań i obserwacji pedagogicznych prowadzone są indywidualnie dla każdego wychowanka i odnoszą się przede wszystkim do opisu trudności szkolnych i sposobów ich przezwyciężania. Pedagog posiada opracowany plany pracy na lata 2012-2016, który odnosi się do następujących obszarów: współpraca z pracownikami placówki, kultywowanie tradycji związanych z ważnymi świętami i wydarzeniami, praca pedagogiczna ukierunkowana bezpośrednio na dzieci, działania profilaktyczne, współpraca ze szkołą oraz praca z rodziną, prowadzenie dokumentacji dotyczącej wychowanków, doskonalenie własnego warsztatu pracy.

Okresowa ocena sytuacji dziecka.

Zgodnie z art. 136 – 138 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2016 poz. 575) w Placówce winien działać zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, który dokonuje oceny dziecka w celu:

- ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka,
- analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną,
- modyfikowania planu pomocy dziecku,
- monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie,
- oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb,
- oceny możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej,
- informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej. Następnie zespół powinien dokonać okresowej oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb – nie rzadziej niż co pół roku, a w przypadku dziecka poniżej 3 lat nie rzadziej niż co trzy miesiące. Po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka, zespół formułuje na piśmie wniosek dotyczący zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce i przesyła go do sądu.

W Placówce działa zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, w skład, którego zazwyczaj wchodzi: dyrektor placówki, koordynator pracy opiekuńczo-wychowawczej, psycholog, pedagog, pracownik socjalny zatrudniony w placówce oraz wychowawcy tzw. „prowadzący”. Ponadto w zespołach uczestniczą również przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach, rodzice wychowanków, wychowankowie, rodziny zaprzyjaźnione wychowanków, przedstawiciele szkół do których uczęszczają wychowankowie, przedstawiciele Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie.

Po analizie wszystkich zespołów, które odbyły się w roku 2016 stwierdzono, że wśród uczestników brak jest przedstawiciela organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który zgodnie z art. 137 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej winien wchodzić w skład zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka.

W roku 2016 odbyło się 13 posiedzeń zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji wychowanków: 13 stycznia; 10 i 17 lutego; 9, 16 i 17 marca; 11 maja; 5 września; 11, 19 i 28 października oraz 8 i 9 listopada. Zespół omówił sytuację szkolną, zdrowotną, rodzinną, funkcjonowanie w placówce i poza nią, a także problemy opiekuńczo-wychowawcze, jakie sprawiają wychowankowie. Dokonano również oceny zasadności dalszego pobytu wychowanków w placówce. Zespół stwierdził, że dalszy pobyt w placówce jest zasadny w przypadku wszystkich wychowanków. W marcu, maju i listopadzie dostarczone zostały do Sądu wnioski zespołu dotyczące zasadności dalszego pobytu wychowanków w placówce. Spośród wychowanków 11 ma uregulowaną sytuację prawną i zostali oni zgłoszeni do Ośrodka Adopcyjnego. Sytuacja prawna kolejnych 11 wychowanków jest nieuregulowana, a 4 wychowanków jest pełnoletnich.

Aktualnie w Placówce przebywa jedna wychowanka (od 12 listopada 2014 r.), w przypadku której należałoby postąpić zgodnie z art. 100 ust. 4a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2016 r. poz. 575 ze zm.) („*dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej składa do właściwego sądu wniosek wraz z uzasadnieniem*

o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej....”). Obowiązek ten dotyczy dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej po dniu 19.09.2014 r., tj. po wejściu w życie ustawy z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (D. U. 2014. 1188), w której to ustawodawca wprowadził ten obowiązek.

W przypadku wychowanki w maju b. r. upłynął termin 18 miesięcy, obligujący dyrektora do złożenia wniosku do sądu. W tej sprawie dyrektor Placówki złożyła stosowne wyjaśnienie na piśmie, które stanowi **załącznik nr 3** do niniejszego wystąpienia.

Pierwsza ocena sytuacji dziecka nowoprzyjętego, odbywa się w ciągu miesiąca od umieszczenia dziecka.

Podsumowując stwierdzić należy, że zadanie realizowane jest prawidłowo z uchybieniami. Uchybienia stwierdzone podczas kontroli dotyczą braków formalnych w dokumentacji indywidualnej wychowanków, tj. diagnozach psychofizycznych, kartach pobytu oraz planach pomocy dziecku, a także niezłożenia do sądu wniosku, o którym mowa w art. 100 ust. 4a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2016 r. poz. 575 ze zm.).

2. Przestrzeganie standardu opieki i wychowania.

Całodobową opiekę i wychowanie wychowankom Zespołu Placówek „Dobra Chata” zapewnia wykwalifikowana kadra. Zgodnie z informacją zawartą w załączniku nr 1 do kontroli, opiekę bezpośrednią nad wychowankami pełni 8 wychowawców, po 4 w każdym mieszkaniu. Dyżury w ciągu dnia pełnione są w godzinach 6.00 – 14.00 oraz 14.00 – 22.00. Wychowawcy wspierani są przez specjalistów, którzy pracują w następujących godzinach: pracownik socjalny od 7.30 do 15.30, dwóch pedagogów (na 1 i ¼ etatu) w godz. od 11.00 do 19.00 oraz od 14.00 do 19.00 i psycholog od 13.30 do 20.30. Natomiast opieka nocna sprawowana jest przez dwóch wychowawców nocnych (1 i ½ etatu) w godzinach od 22.00 do 6.00. Ponadto oprócz wychowawców zatrudnione są również dwie opiekunki nocne na 1 i ½ etatu. Każdy dyżur nocny jest obsadzony przez wychowawcę i opiekuna nocnego. Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynika, iż opieka nocna sprawowana jest w sposób zapewniający bieżący i stały nadzór nad dziećmi, poprzez kilkukrotne obchody nocne przeprowadzane przez wychowawcę dyżurującego. Czynność tę osoby pełniące dyżury nocne mają zapisaną w zakresach zadań i obowiązków. Ponadto dyrektor placówki pismem z dnia 4.01.2016 r. zobowiązała wychowawców i opiekunów do dokonywania obchodów nocnych w następujących godzinach: 23:00, 1:00, 5:00.

Placówka w ramach sprawowanego nadzoru nad wychowankami i zapewnienia im bezpieczeństwa prowadzi *zeszyt wyjść i powrotów wychowanków*, zgodnie z którym odnotowywane powinny być następujące informacje: data wpisu, godziny wyjścia oraz podpis wychowanka. Z analizy zeszytów wynika, iż nie wszyscy wychowankowie wpisują miejsce gdzie wychodzą. Ponadto brakuje podpisów wychowawców zezwalających na wyjście. W zeszytach odnotowywane są różne wydarzenia związane z funkcjonowaniem dzieci w Placówce, np. wezwanie pogotowia.

Samodzielnie opuszczać Placówkę, za zgodą wychowawcy, mogą dzieci powyżej 12 roku życia, młodszy wychowankowie wychodzą pod opieką osób dorosłych lub za zgodą wychowawcy pod opieką starszego wychowanka.

Wychowankowie Zespołu Placówek „Dobra Chata” są nagradzani i dyscyplinowani zgodnie z zapisami określonymi w Regulaminach Mieszkań Autonomicznych. W mieszkaniu „Moje Miejsce” wychowanek może być nagrodzony m.in. za: systematyczne uczęszczanie na zajęcia szkolne, wykonanie dodatkowego dyżuru porządkowego, zapobieżenie bójce, udzielenie pomocy poszkodowanemu koledze, nienaganne zachowanie w szkole i w mieszkaniu. Nagroda może być w formie: pochwały dyrektora i wychowawcy na forum grupy, udziału w imprezach rozrywkowych na terenie miasta, rajdach, wycieczkach i obozach, a także nagrody rzeczowej. Natomiast zgodnie z regulaminem za postępowanie, które jest naganne (kradzieże, nie przestrzeganie dyżurów, nie respektowanie poleceń, nieusprawiedliwienie nieobecności w szkole, wulgarnie zachowania, użycie przemocy fizycznej lub psychicznej wobec kolegi, samowolne opuszczenie mieszkania, picie alkoholu, palenie papierosów oraz powroty po godz. 22.00) wychowanek może zostać zdyscyplinowany w następujący sposób: otrzymanie upomnienia wychowawcy, omówienie naganego zachowania na forum grupy oraz na posiedzeniu stałego zespołu ds. okresowej oceny, wykonanie prac społecznie użytecznych na rzecz Domu oraz poinformowanie Sądu Rodzinnego o nagannym zachowaniu wychowanka.

W mieszkaniu „Nasz Kąt” wychowankowie za przestrzeganie zasad i norm obowiązujących w mieszkaniu poza formami nagród jakie funkcjonują w mieszkaniu „Moje Miejsce” dodatkowo w ramach nagrody mają możliwość korzystania z dodatkowego Internetu, podniesienia kieszonkowego oraz zakupu wybranej przez siebie nagrody rzeczowej np.; odzieży, zabawki, książki itp. Formami dyscyplinującymi wychowanków za łamanie regulaminu są: rozmowa dyscyplinująca przez dyrektora, upomnienie od wychowawcy, odmowa wyjścia w czasie wolnym, uczestnictwa w zajęciach dodatkowych i korzystania z komputera, TV, a także powiadomienie Sądu Rodzinnego o nagannym zachowaniu. Zdaniem osób kontrolujących należałoby określić maksymalny okres trwania kary dotyczącej *odmowy korzystania z komputera i tv* oraz doprecyzować zapis dot. *odmowy wyjścia w czasie wolnym*, tak aby wychowanek wiedział gdzie i do kogo ma zakaz wyjścia.

Z informacji uzyskanych od dyrektora Placówki wynika, iż większość wychowanków nie sprawia drastycznych problemów wychowawczych, poza 3 osobami. Pewne zachowania wykraczające poza normę wpisują się w wiek dojrzewania lub problemy zdrowotne wychowanków. Wychowankowie sprawiający problemy wychowawcze objęci są opieką wychowawców i specjalistów (psychologa, pedagoga) na terenie Placówki. Ponadto prowadzone są rozmowy wychowawcze, pokazywane są przykłady pozytywnych zachowań, angażowani są rodzice w pomoc opartą na relacjach emocjonalnych z dziećmi, przeprowadzane są rozmowy z kuratorem sądowym i sędzią rodzinnym. Największe problemy wychowawcze sprawia 3 wychowanków, którzy zostali umieszczeni w MOS (1 os.) i MOW (2 os.). Wychowankom trudno było zaakceptować pobyt w Placówce, stąd częste ucieczki zarówno z Placówki, jak i z MOS/MOW. Oprócz częstych ucieczek wychowankowie notorycznie wagarowali, nadużywali alkoholu, palili papierosy i nie stosowali się do zasad panujących w Placówce. W przypadku wychowanka umieszczonego w MOS, który od września 2015 r. przebywa na ucieczce, Placówka jest w stałym kontakcie z babcią macierzystą, byłym ojcem

zastępczym i Sądem Rodzinnym. Natomiast pozostałe dwie wychowanki aktualnie przebywają w MOW w Kolonii Szczerbackiej i w MOW w Podgłębokim, są to już kolejne ośrodki, w których zostały umieszczone po poprzednich ucieczkach.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż Zespół Placówek „Dobra Chata” w Kielcach w sposób odpowiedni zapewnia dzieciom i młodzieży przebywającym w Placówce opiekę i wychowanie oraz zgodnie ze standardami określonymi w ustawie o wspieraniu rodziny systemie pieczy zastępczej oraz rozporządzeniu w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

3. Działania placówki na rzecz utrzymywania przez dzieci kontaktów z rodziną.

Placówka umożliwia dzieciom kontakt z rodzicami, poprzez odwiedziny rodziców w placówce, urlopowania do domów rodzinnych, jak i poprzez kontakt telefoniczny. Ponadto rodzice zapraszani są do udziału w uroczystościach dziecka w Domu i w szkole.

Spośród wychowanków - 15 utrzymuje regularny kontakt (przynajmniej raz w miesiącu) z rodzicami (bądź z jednym z rodziców) z dalszą rodziną/rodzeństwem/osobami bliskimi; 11 dzieci jest urlopowanych do rodziców/jednego z rodziców/ rodzeństwo/dziadków/dalszą rodzinę; 2 dzieci nie utrzymuje kontaktu z rodzicami/jednym rodzicem. Kontakty dzieci z rodzicami odnotowywane są w planach pomocy dziecku i kartach pobytu, a także w dokumentacji pracownika socjalnego.

Podczas kontroli przeanalizowano dokumentację pracownika socjalnego zatrudnionego w placówce, tj.: „Plan pracy pracownika socjalnego w Zespole Placówek „Dobra Chata” na rok 2016” (**zał. nr 4**), plany pracy z rodziną oraz karty rodzinnego wywiadu środowiskowego. W planie pracy pracownika socjalnego na rok 2016 określone zostały następujące zadania do realizacji:

- rozpoznawanie środowiska rodzinnego wychowanków,
- praca na rzecz powrotu dzieci do domu rodzinnego,
- praca z rodziną wychowanka,
- stały kontakt z Urzędami Miast i Gmin, Sądami, Kuratorami, Policją, MOPR-ami, GOPS-ami, PCPR-ami oraz innymi urzędami,
- praca z wychowankami,
- praca bezpośrednia z dzieckiem,
- udział w oddziaływaniach wychowawczych.

W planie pracy, w punkcie 5 wymienione zostały dokumenty, które pracownik socjalny prowadzi, tj.: „Kartę Rodzinnego Wywiadu Środowiskowego” (**zał. nr 5**), „Plan Pracy z Rodziną” (**zał. nr 6**), „Plan Pomocy Dziecku”, „Indywidualny Plan Pracy z Rodziną” (**zał. nr 7**). Plany pracy z rodziną, karty rodzinnego wywiadu środowiskowego i indywidualne plany pracy z rodziną opracowane zostały dla wszystkich wychowanków. W dokumentacji pracownika socjalnego znajdowały się również notatki z wizyt w domach rodzinnych wychowanków (również podczas urlopowania wychowanków), a także w MOW-ach i in. ośrodkach, w których przebywają wychowankowie. Wizyty przeprowadzane są przez pracownika socjalnego i koordynatora pracy opiekuńczo-wychowawczej.

W planach pracy z rodziną wyznaczone zostały cele do realizacji, np.: podtrzymywanie kontaktów z rodzicami, rodziną i osobami bliskimi wychowankom, utrzymywanie stałych kontaktów z MOPR, PCPR, GOPS, szkołami, motywowanie rodziców do leczenia odwykowego.

Karty rodzinnego wywiadu środowiskowego zawierają charakterystykę wychowanka (imię i nazwisko, nr pesel, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania i zameldowania, datę przyjęcia do placówki, przyczyny skierowania dziecka do POW, inf. dotyczące realizacji obowiązku szkolnego, stopień upośledzenia, imię i nazwisko wychowawcy prowadzącego) i charakterystykę środowiska rodzinnego wychowanka (informacje o rodzicach/opiekunach prawnych, informacje o rodzeństwie i pozostałych członkach rodziny, informację o strukturze rodziny, dysfunkcje rodziny, opis relacji w rodzinie, sytuacja mieszkaniowa rodziny, funkcjonowanie rodziny w środowisku, sytuacja zdrowotna i materialna rodziny wychowanka, przyczyny umieszczenia dzieci w placówce, in. dodatkowe informacje o dziecku i jego rodzinie, adresy osób, instytucji dotyczących rodziny). Po analizie kart, stwierdzono brak dat ich opracowania.

Indywidualny plan pracy z rodziną stanowi podsumowanie pracy z rodziną prowadzonej zgodnie z zadaniami i celami określonymi w planach pracy z rodziną na dany rok kalendarzowy. Z analizy indywidualnych planów wynika, że w przypadku 14 wychowanków ostatnie zapisy zakończyły się na roku 2013-2015, w tym: w przypadku jednej wychowanki - rodzina nie utrzymuje z nią kontaktu. W kartach pobytu wychowanków w placówce są bieżące informacje o działaniach podejmowanych przez placówkę na rzecz utrzymywania przez wychowanków kontaktów z rodzicami/osobami bliskimi, a także informacje o przebiegu tych kontaktów i częstotliwości. Również w przypadku wychowanków, u których ostatnie zapisy w indywidualnych planach pracy z rodziną zakończyły się na roku 2013-2015 – stwierdzono, że w kartach pobytu są bieżące adnotacje dotyczące działań placówki na rzecz utrzymywania przez nich kontaktów z rodzinami/osobami bliskimi.

Podsumowując stwierdzić należy, że zadanie dotyczące działań placówki na rzecz utrzymywania przez dzieci kontaktów z rodziną realizowane jest prawidłowo. Stwierdzone w dokumentacji pracownika socjalnego braki, kontrolujący uznali za formalne.

4. Zaspokajanie potrzeb dzieci i respektowanie ich praw.

Zgodnie z § 18 rozporządzenia MPiPS z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292, poz. 1720), placówka zaspakaja potrzeby dzieci, poprzez zapewnienie im:

- **pokoi mieszkalnych** – do dyspozycji wychowanków jest 12 pokoi mieszkalnych 2 i 3 osobowych. Pokoje są właściwie oświetlone, a ich powierzchnia zapewnia przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia. Poza meblami, w pokojach znajdowały się również zabawki, książki i inne rzeczy osobiste wychowanków. Pokoje były estetycznie urządzone, jednak ściany pomieszczeń wymagają odświeżenia;
- **łazienek z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych i toalet, w ilości umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny** - placówka dysponuje 2 łazienkami usytuowanymi po jednej w każdym mieszkaniu, w których znajduje się: 2 umywalki, 2 natryski i 2 toalety wc. W łazienkach panują warunki zapewniające wychowankom intymność podczas korzystania z nich.
- **miejsca do nauki** – wychowankowie odrabiają lekcje i uczą się w swoich pokojach, które są do tego przystosowane;

- **miejsca do przygotowywania posiłków, zapewniającego odpowiednie warunki do przechowywania i obróbki żywności** – w każdym mieszkaniu znajduje się odpowiednio wyposażony aneks kuchenny, w którym przygotowywane są wszystkie posiłki tj.: śniadania, obiady, podwieczorki i kolacje; Obiady przygotowywane są przez kucharkę, natomiast śniadania, kolacje i podwieczorki przygotowywane są przez wychowanków wspólnie z opiekunem;

- **wspólnej przestrzeni mieszkalnej, w której można spożywać posiłki, stanowiącej miejsce spotkań i wypoczynku** – każda grupa ma do swojej dyspozycji salon z aneksem kuchennym, w którym dzieci mogą spożywać posiłki, spotykać się i wypoczywać. Pomieszczenie jest odpowiednio wyposażone oraz estetycznie urządzone.

Ponadto wychowankowie mają do dyspozycji teren wokół Placówki oraz inne pomieszczenia na terenie Placówki takie jak: sala gier i profesjonalnie wyposażona siłownia;

- **wyżywienia dostosowanego do potrzeb rozwojowych, kulturowych, religijnych oraz stanu zdrowia dziecka i dostępu przez całą dobę do podstawowych produktów żywnościowych oraz napojów** – Placówka zapewnia wychowankom wyżywienie dostosowane do ich potrzeb rozwojowych oraz odpowiednią ilość posiłków (5 posiłków dziennie: śniadanie, II śniadanie, które zabierane jest do szkoły, obiad, podwieczorek, kolacja). Z analizy jadłospisów wynika, że posiłki są zróżnicowane. Wychowankowie mają do dyspozycji przez całą dobę dodatkowe produkty;

- **dostępu do opieki zdrowotnej, a także produktów leczniczych i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych wraz z pokryciem udziału środków własnych dziecka – do wysokości limitu przewidzianego w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych** – opiekę lekarza pierwszego kontaktu wychowankom zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Dalmed” w Kielcach. Wychowankowie korzystają również z usług lekarzy specjalistów, tj.: stomatolog, ortodonta, psychiatra, ortopeda, okulista, neurolog, diabetolog, dermatolog, ginekolog, kardiolog, alergolog. Leki wydawane są dzieciom zgodnie ze wskazaniami lekarza. Aktualnie siedmioro wychowanków przyjmuje leki przepisane przez lekarza psychiatrę oraz 1 osoba przyjmuje leki regulujące poziom cukru we krwi.

W Placówce przebywa dwoje dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności. Żadne dziecko nie korzysta ze środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, natomiast 11 wychowanków korzysta z wyrobów medycznych tj.: okulary korekcyjne – 7 osób, aparaty ortodontyczne – 4 osoby;

Spośród obecnie przebywających w Placówce wychowanków 5 przebywało w szpitalu na leczeniu spowodowanym m.in.: zatruciem alkoholem, usunięciem ganglionu pod kolanem, diagnostyki tarczycy i otyłości, próby samobójczej oraz ropnia gardła. Ponadto jedna wychowanka od 12.05.2015 r. do nadal przebywa w Krajowym Ośrodku Psychiatrii Sadowej w Garwolinie;

- **dostępu do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, a także terapeutycznych i rewalidacyjnych, o ile takie są wskazane dla dzieci, a także dostępu do udziału w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych** – Placówka zatrudnia psychologa, oraz dwóch pedagogów, którzy prowadzą z wychowankami zajęcia indywidualne i grupowe.

Ponadto 5 wychowanków uczęszcza na zajęcia rewalidacyjne, 6 na zajęcia wyrównujące braki edukacyjne, 7 dzieci uczestniczy w zajęciach z psychologiem, a 7 z logopedą. Oprócz tego dzieci uczestniczą w szeregu zajęć pozalekcyjnych zgodnie z **załącznikiem nr 1**.

W celu zagospodarowania i uatrakcyjnienia czasu wolnego Placówka organizuje wychowankom różne formy spędzania czasu wolnego, o których mowa w **załączniku nr 1**. Oprócz tego Placówka organizuje wychowankom wyjazdy wakacyjne. Tegoroczne wakacje wychowankowie spędzili na obozie na Mazurach, na kolonii w Małe Ciche (2 os.), a także na plenerze malarskim w Myczkowcach na zaproszenie pani H. Bakuły. Natomiast ferie zimowe grupa wychowanków spędziła na obozie w Zakopanem. Pozostałe dzieci miały organizowane różnego rodzaju zajęcia na terenie Placówki oraz korzystały z imprez organizowanych w mieście, w tym nauka jazdy na łyżwach;

- **odzieży, obuwia i innych przedmiotów osobistego użytku, stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb, zabawek odpowiednich do wieku rozwojowego dziecka, środków higieny osobistej, podręczników, pomocy i przyborów szkolnych** – wszyscy wychowankowie posiadają odpowiednią ilość odzieży, bielizny i obuwia, adekwatnych do wieku, rozwoju i pory roku, a w razie potrzeby zaopatrywani są na bieżąco w niezbędne elementy garderoby. Starsi wychowankowie samodzielnie dokonują zakupów, natomiast młodsi z reguły robią zakupy z pracownikami Placówki, starszym rodzeństwem lub koleżankami. Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, iż w ubiegłym roku kalendarzowym Placówka przeznaczyła na zakupy dla jednego wychowanka kwotę około 797,36 zł. Wszystkie zakupy odnotowywane są w karatach odzieżowych wychowanków, w których wychowanek powinien własnoręcznym podpisem potwierdzić odbiór /zakup odzieży, obuwia czy bielizny.

Wychowankowie zaopatrzeni są w środki higieny osobistej stosownie do wieku i potrzeb, tj.: pasta do zębów, szampon, mydło, dezodoranty, kremy, żele pod prysznic i inne w zależności od indywidualnych potrzeb wychowanka.

Wszyscy wychowankowie zostali wyposażeni w komplet książek, pomocy i przyborów szkolnych;

- **kieszonkowego (kwoty pieniężnej do dysponowania dla dzieci pow. 5 r. ż., nie niższej niż 1% i nie wyższej niż 8% z kwoty 1000 zł. ustalonej przez dyrektora placówki co miesiąc)** – kieszonkowe przyznawane i wypłacane jest zgodnie z Zarządzeniem wewnętrznym Dyrektora Zespołu Placówek „Dobra Chata” Nr ZPDCH/Org/0161/9/2012 z dnia 30.11.2012 r. dot. ustalenia kwoty kieszonkowego od miesiąca grudnia 2012 r. Zgodnie z w/w zarządzeniem wysokość kwoty pieniężnej do własnego dysponowania przez wychowanków mieszkań autonomicznych wynosi 30 zł. Zarządzenie zostało przyjęte do wiadomości i stosowania przez 11 wychowawców. Zgodnie z listami wypłat kieszonkowego za miesiąc: lipiec, wrzesień i listopad b.r. wszyscy wychowankowie otrzymali kieszonkowe w kwocie 30 zł. Wychowankowie, którzy przebywają na co dzień poza Placówką podpisują osobne oświadczenia o otrzymaniu kieszonkowego. Z rozmów z wychowankami wynika, że samodzielnie dysponują kieszonkowym i przeznaczają je wyłącznie na własne potrzeby;

- **dostępu do nauki, w tym również w szkołach usytuowanych poza miejscowością, w której znajduje się placówka oraz w systemie nauczania indywidualnego i opłatę za pobyt w bursie lub internacie, jeżeli dziecko uczy się poza miejscowością, w której znajduje się placówka, a także pomocy w nauce, w szczególności przy odrabianiu zadań domowych** – Wszyscy wychowankowie Placówki poza jednym wychowankiem, który przebywa na ucieczce, realizują obowiązek szkolny – zgodnie z wykazem w **zał. nr 1**. Ośmioro dzieci posiada orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym, natomiast 2 ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu

lekkim. Placówka ponosi koszty pobytu 3 wychowanków w MOW w Warszawie, Podzamczu i Rusinowie Koneckim, w wysokości od 108 zł. do 228 zł.

W nauce i odrabianiu prac domowych wychowankom pomagają wychowawcy, jak również specjaliści zatrudnieni w Placówce oraz klerycy z Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach;

- **pokrycie kosztów przejazdu do i z miejsca uzasadnionego pobytu poza placówką** – Placówka pokrywa koszty przejazdu wychowanków do i ze szkoły, na wezwania do sądu, ponadto wyjazdy do lekarza i inne zgodnie z zapotrzebowaniem;

- **respektowanie praw dziecka** – z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, iż zapisy regulujące prawa i obowiązki wychowanków zostały określone w regulaminach organizacyjnych mieszkań autonomicznych. Zgodnie z informacją zawartą w **załączniku nr 1** Placówka posługuje się katalogiem praw dziecka zapisanym przez Janusza Korczaka, mówiącym o prawie do: radości, wyrażania swoich myśli i uczuć, szacunku, nauki poprzez zabawę, niepowodzeń i łez, własności, bycia sobą, niewiedzy, upadków i tajemnicy. Ponadto każdy wychowanek zapoznawany jest ze swoimi prawami zaraz po przyjeździe do Placówki przez dyrektora, koordynatora pracy opiekuńczo – wychowawczej lub wychowawcę, a także na zajęciach organizowanych przez specjalistów. Oprócz tego, na co dzień w rozmowach z dziećmi wychowawcy uświadamiają im jakie prawa im przysługują i do kogo mogą się zwrócić w przypadku łamania ich praw. Wychowankowie wiedzą, że zawsze mogą zwrócić się o pomoc do Dyrektora, wychowawcy oraz specjalistów. Mają świadomość, że mogą również poprosić o pomoc Rzecznika Praw Dziecka;

Podsumowując, stwierdzić należy, że zadanie dotyczące zaspakajania potrzeb wychowanków i respektowania ich praw – realizowane jest pozytywnie. Wychowankowie mają zapewnione odpowiednie warunki do prawidłowego i wszechstronnego rozwoju, a także do rozwijania swoich zainteresowań i uzdolnień.

Zespół Placówek „Dobra Chata” realizując swoje zadania współpracuje z różnymi instytucjami, w szczególności: sądami, MOPR w Kielcach, PCPR-ami, OPS-ami, policją, szkołami, Ośrodkiem Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Ośrodkiem Adopcyjnym, asystentami rodzin, rodzinami biologicznymi i zaprzyjaźnionymi. Ponadto Placówka współpracuje z Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach, Fundacją Hanny Bakuły, „Przyjazny Dom Dziecka” z Kielc oraz „Blżej Szczęścia” z Tych.

Ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z dyrektorem Placówki, koordynatorem pracy opiekuńczo – wychowawczej, pracownikiem socjalnym, pedagogiem, wychowawcami i wychowankami,
- analizy dokumentacji: Regulaminu Organizacyjnego i Statutu Zespołu Placówek „Dobra Chata”, planów pomocy dziecku i kart pobytu, diagnoz psychofizycznych dziecka, akt osobowych wychowanków, dokumentacji z posiedzeń stałych zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, dokumentacji specjalistów (pedagoga, psychologa), kart odzieżowych, jadłospisów, grafików dyżurów i innych;
- wizji lokalnej i oględzin pomieszczeń placówki.

Mając na uwadze powyższe wydaje się zalecenia pokontrolne.

1. Podjąć działania mające na celu wyodrębnienie mieszkania chronionego z Zespołu Placówek, które jest jednostką pomocy społecznej.
2. Zmodyfikować i uzupełnić karty pobytu, plany pomocy dziecku oraz diagnozy psychofizyczne zgodnie z zapisami rozporządzenia MPiPS z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.
3. W przypadku wychowanków przyjętych do Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej po 19.09.2014 r. składać do Sądu wnioski o którym mowa w art. 100 ust. 4a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2013 poz. 135 ze zm.) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 197 e i 197 f ustawy o której mowa, w przypadku niepodjęcia lub niewykonania czynności wynikających z zaleceń pokontrolnych, mających na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych istotnych uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki opiekuńczo-wychowawczej, wojewoda może orzec o czasowym lub stałym cofnięciu zezwolenia na prowadzenie tej placówki.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli zostaną ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania realizacji obowiązków ustawowych, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego, w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.

W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcę zastępczego w terminie, o którym mowa, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 10 000 zł.

efo
.....
.....
.....
.....
(osoby kontrolujące)

Z up. WOJEWODY ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
.....
.....
ZASTĘPCA DYREKTORA
WYDZIAŁU PONTYKU SPOŁECZNEJ ZEROWIA
(zarządzący kontrolą)

Wykaz załączników:

- 1. Załącznik do kontroli w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej.**
- 2. Uchwała Nr LXV/1155/2014 Rady Miasta Kielce z dnia 4 września 2014 r.**
- 3. Pismo z dnia 2 stycznia 2014 r. dyrektora Zespołu Placówek „Dobra Chata”.**
- 4. Plan pracownika socjalnego w Zespole Placówek „Dobra Chata” na rok 2016.**
- 5. Karta rodzinnego wywiadu środowiskowego.**
- 6. Plan pracy z rodziną na 2015 i 2016 rok.**
- 7. Indywidualny plan pracy z rodziną.**